

ЧЕРЕПАНОВА

УДК 658.1

СИЛКА

Вікторія Олександрівна
vitcherepanova@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД
ДО УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВОЮ
ВЛАСНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Ігор Васильович
Demongame41@gmail.com

к.е.н., доцент, професор,
Національний технічний
університет "Харківський
політехнічний інститут"

ORGANIZATIONAL AND METHODICAL
APPROACH TO ENTERPRISE'S
INDUSTRIAL PROPERTY MANAGEMENT

студент, Національний
технічний університет
"Харківський політехнічний
інститут"

Стаття присвячена визначенню сучасних особливостей управління інтелектуальною власністю та формуванню патентної чистоти на винахід за допомогою організаційно-методичного підходу щодо впровадження результатів наукових досліджень. У статті обґрунтовано необхідність залучення патентних повірених для закріплення підприємству прав на промислову власність, а також розроблено процедуру отримання документів, що підтверджують це право.

Статья посвящена определению современных особенностей управления интеллектуальной собственностью и формированию патентной чистоты на изобретение с помощью организационно-методического подхода по внедрению результатов научных исследований. В статье обоснована необходимость привлечения патентных поверенных для закрепления предприятию прав на промышленную собственность, а также разработана процедура получения документов, подтверждающих это право

The article is devoted to the definition of modern features of the management of intellectual property and the formation of patent purity for an invention with the help of organizational and methodical approach for the implementation of scientific research results. The article substantiates the necessity of attracting patent attorneys to consolidate the rights of the industrial property to the enterprise, as well as the procedure for obtaining documents confirming this right.

Ключові слова: інтелектуальна власність, промислова власність, патент, патентне право, патентний повірений, винахід, патентоздатність

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, промышленная собственность, патент, патентное право, патентный поверенный, изобретение, патентоспособность

Keywords: intellectual property, industrial property, patent, patent law, patent attorney, invention, patentability

ВСТУП

Сьогоднішній етап розвитку країни потребує оновлення соціально-економічних відносин між суб'єктами господарювання, що направлені на підвищення економіки держави та покращення рівня життя населення. Але вирішення і досягнення поставлених цілей неможливе без використання науково-технічних рішень, які базуються на творчості та винахідництві.

Винахідництво – створення технологічного (технічного) вирішення, що відповідає умовам патентоспроможності, і одна з необхідних стадій у перетворенні науки в продуктивну силу [1]. З одного боку, воно стикається з науковою діяльністю, насамперед з її результатами – відкриттями, а з другого – забезпечує суспільне виробництво необхідними засобами, знаряддями, технологіями, матеріалами тощо. Створення та впровадження нових технічних вдосконалень залежить від регулюватися патентним правом, оскільки основним документом який захищає об'єкти промислової власності є патент.

Питання інтелектуальної власності та її актуалізації вивчають безліч зарубіжних та вітчизняних вче-

них, найбільш відомих в Україні: Андрощук Г.О. [2], Нерсесов В.Р. [3], Ніколаєнко Л.І., Г.П.Добриніна, Л.А. Меньяло, В.С. Радомський та Петров В.Л. [4], Липинський В.В. [5] та інші [6, 7]. Проблеми, пов'язані зі створенням успішних патентів, на маркетингові атрибути, як товарний знак, представлені в роботах Дж.К. Веркман, Г. Чармессон.

Разом з тим практично відсутні роботи, в яких цілісно була б представлена система управління патентами, яка включає аналіз одержання, процедуру надання, а також оцінку їх практичного застосування.

МЕТА СТАТТІ полягає у розробці теоретичних аспектів формування умов патентування, формування документів та їх обігу, що пов'язані із використанням підприємствами виходів.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, методи наукових досліджень.

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення, систематизації.

РЕЗУЛЬТАТИ

В Україні запроваджено патентну форму охорони об'єктів промислової власності, але законодавство потребує подальшого удосконалення.

Відповідно до документу [8] про представників у справах інтелектуальної власності в нашій державі інтереси громадян у цій сфері представляють понад 510 патентних повірених.

Поняття та зміст «Патентний повірений» визначено у [9], згідно з яким "патентний повірений надає фізичним та юридичним особам допомогу і послуги, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, представляє інтереси зазначених осіб у Державній службі інтелектуальної власності, а також судових органах, кредитних установах, у відносинах з іншими фізичними та юридичними особами".

Таке трактування цього поняття, на наш погляд, є загальним і визначає тільки установи, в яких патентний повірений може діяти як представник, але не надає визначення діям, що складають зміст представництва. Такий підхід не виділяє правового статусу патентних повірених, що відрізняє їх від інших працівників. Це визначення охоплює всіх представників у сфері інтелектуальної власності, незалежно від їх освіти, акредитації та досвіду.

У відповідності із ЦК України (ст. 420) об'єктами права інтелектуальної власності є твори науки, літератури і мистецтва, відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, раціоналізаторські пропозиції, знаки для товарів і послуг, результати науково-дослідних робіт і інші результати інтелектуальної праці [10].

У залежності від особливостей об'єктів права інтелектуальної власності (ОПІВ) можна виділити чотири її різновиди: авторське право і суміжні права, право на відкриття, промислова власність (право на винахід, корисну модель, промисловий зразок, що називають також патентним правом), інші результати творчої діяльності, використовувані у виробництві (право на товарний знак, знак обслуговування, на раціоналізм-торську пропозицію, фірмове найменування, охорону селекційних досягнень, топологій інтегральних схем, інтересів володаря "ноу-хау") [11].

Важливо відмітити, що правова охорона розповсюджується тільки при наявності необхідних документів, а саме: свідоцтво або патент. Це свідчить про те, що патентно-правова система потребує доопрацювання з точки зору удосконалення процесу оформлення документів, що підтверджують правовий статус інноваційним впровадженням.

На даний момент у світі інноваційна діяльність є найпоширенішим способом забезпечення успішного функціонування підприємства. Нові умови вимагають постійного впровадження інноваційної продукції. [10]

У І кварталі 2017 р. порівняно з аналогічним періодом попереднього року спостерігалось незначне зростання кількості заявок на винаходи, знаки для товарів і послуг за національною процедурою та промислові зразки (на 1,2 %, 1,5 % та 4,2 % відповідно). Кількість заявок на корисні моделі зменшилася на 12 %, на знаки для товарів і послуг за Мадридською системою – на 12,3 (рис. 1) [12].

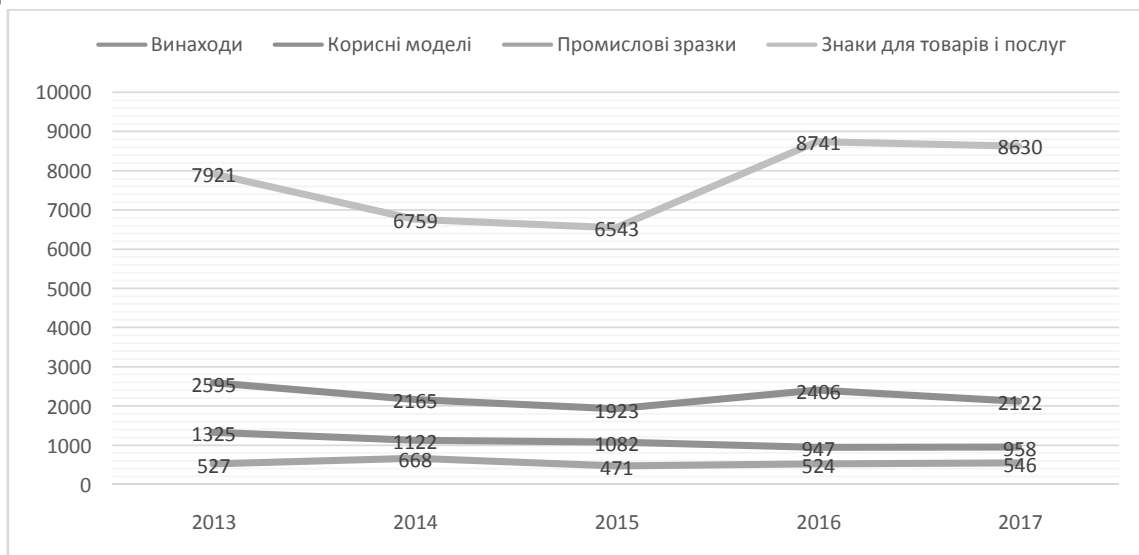

Рис. 1. Динаміка надходження заявок на ОПІВ в І кварталі 2013 - 2017 рр.

Як бачимо на представленому графіці, найбільш перспективним і актуальним напрямом на даний момент для патентних повірених і власників об'єктів промислової власності, є знаки для товарів і послуг. На наш погляд, слід більше уваги приділяти корисним моделям та винаходам, що надходять до державного реєстру.

Аналіз статистичної інформації щодо розвитку інтелектуальної власності в Україні за весь період незалежності країни (рис. 2) показує, що станом на 1

листопада 2017 р. (з 1992 р.) до державних реєстрів внесено 513 308 охоронних документів на об'єкти права власності, а саме: 120292 патенти на винаходи, 120450 патентів на корисні моделі, 35665 патентів на промислові зразки, 233 746 свідоцтв на знаки для товарів і послуг з урахуванням розділених реєстрацій, 13 свідоцтв на топографії ІМС, 3112 кваліфікованих зазначень походження товарів, 30 свідоцтв на право використання зареєстрованих кваліфікованих зазначень походження товарів.

Рис. 2. Динаміка охоронних документів в державному реєстрі на ОПВ [12]

Таким чином, обсяг патентів на винаходи в Україні складає майже чверть (23%) у структурі охоронних документів в державному реєстрі на ОПВ, але у 2017 р. – лише 8%. Розглянемо більш детально причини зниження видачі патентів на винаходи.

Згідно зі ст. 7 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [12], винахід відповідає умовам патентоспроможності, якщо він є новим, має винахідницький рівень і промислово придатним. Корисна модель натомість повинна відповідати умовам патентоспроможності.

Під патентоспроможністю розуміють характеристику об'єкта промислової власності, що визначається у результаті державної експертизи та дозволяє визначити придатність цього об'єкта до отримання правової охорони, якщо вона є новою і промислово придатною. Винахід і корисна модель є новими, якщо вони не є частиною рівня техніки. Рівень техніки включає всі відомості, які стали загальнодоступними у світі до дати подання заявки до Установи або, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету. Винахід і корисна модель визнаються промислово застосовними, якщо вони можуть бути використані в промисловості або в іншій сфері діяльності. Винахід має винахідницький рівень, якщо для фахівця він не є очевидним, тобто не впливає явно із рівня техніки [13].

Як показує практика, процедура одержання патенту на винахід в Україні займає 2,5-3 роки, патенту на корисну модель – 9-11 місяців. Ця ситуація пояснюється складністю розробки, перевірки та проходження документів.

У роботі [14] розроблена схема щодо використання результатів інноваційних розробок у діяльності промислових підприємств, але автори чітко не зазначили процедуру формування та проходження документів, що підтверджують право власності на ці розробки, тому нами показано діючу процедуру проходження документів заявки на патент (рис. 3).

На сьогодні в Україні існує єдиний державний орган, уповноважений видавати патенти на винаходи (корисні моделі) – Державний департамент інтелектуальної власності. Заявки на видачу патенту подаються в Український інститут промислової власності (Укр-

патент), що є структурним підрозділом Департаменту.

Для цього необхідно подати: заяву на видачу патенту на винахід (корисну модель); опис винаходу (корисної моделі); формулу винаходу (корисної моделі); реферат; креслення (за необхідності). Окрім цього, повинен бути сплачений державний збір за подання заявки у встановленому розмірі. Після одержання позитивного рішення за заявкою заявник сплачує державне мито за видачу патенту й державний збір за публікацію у встановленому розмірі.

Відомості про видачу патенту на винахід (корисну модель) публікуються в офіційному бюлетені «Промислова власність» і одночасно заносяться у відповідний Державний реєстр. При цьому заявник винаходу (корисної моделі) одержує патент і статус власника виключних прав на винахід (корисну модель) [15]. Як видно із зазначеної процедури рух документів має декілька «тупикових точок», які вказують на припинення оформлення документів. Тому доцільно прискорити процедуру проходження документів заявки:

1. Встановити взаємовідносини між патентним повірним та підприємством;

2. У складі працівників підприємства необхідно мати фахівця у галузі інтелектуальної власності, для підготовки документів, щодо характеристики винаходу;

3. Перегляд системи державного регулювання з метою скорочення кількості документів, що подаються на затвердження заявки.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було виявлено ряд факторів, що значною мірою впливають на розвиток інтелектуальної власності в Україні.

Основними проблемами було виділено відсутність державної підтримки, недосконалість і недостатність інформаційної бази. На практиці необхідність опрацювання великої кількості правових документів, що є перепорою, а також недостатнього досвіду у вирішенні цих проблем у порівнянні з європейськими країнами.

Рис. 3. Діюча процедура проходження документів заявки [складено автором]

Список використаних джерел

- Вікіпедія: винахідництво // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Винахідництво>
- Абдуліна І. Про патентних тролів / І. Абдуліна. // Інтелектуальна власність. – 2012. – № 8. – С.15-19.
- Андрощук Г.О. Інноваційна діяльність в Україні: шляхи підвищення ефективності/ Г.О. Андрощук // Вісн. КНУ ім. Т.Шевченка. Серія: Економіка. – 2008. – Вип.99. – С.6-8.
- Нересов В.Р. Аналіз проблем державної системи патентування інтелектуальної системи власності в площині уповільнення зростання інновацій / В.Р. Нересов // Менеджер. – 2015. – № 1 (69). – С.110-114.
- Інтелектуальна власність в Україні: винахід / Л.І. Ніколаєнко, Г.П. Добриніна, Л.А. Меньяло, В.С. Радомський / за ред. В.Л. Петрова – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008 – 136 с.
- Липинский В.В. Основы интеллектуальной собственности. Курс лекций / В.В. Липинский. – Донецк: Норд Пресс, 2005. – 188 с.
- Федулова Л. Тенденції становлення новітнього технологічного укладу у світовій економіці: роль управління інтелектуальною власністю / Л. Федулова, Л. Цибульська // Економіка України. – 2011. – №12. – С. 23-25.
- Чехун В.О. Патентування винаходів в Україні і світі: тенденції та особливості / В.О.Чехун, О.В.Кот, О.С. Вашуленко // Проблеми науки. – 2012. – №3. – С. 12-19.
- Полякова Ю.В. Патентна активність: загальновісвітні тенденції та позиція України/ Ю.В. Полякова // Весн.ОНУ ім. І.І. Мечнікова. – 2014. – Т.19. – Вип. 2/1. – С.152-155.
- Відомості з Державного реєстру представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sips.gov.ua/ua/attorneys_register_2.html
- Про затвердження Положення про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/545-94-p>
- Державний комітет статистики України: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Цивільний кодекс України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
- Національна академія наук України: статистичний і наукометричний аналіз ефективності наукового потенціалу / Б.А. Маліцький, О.О. Грачев, О.Н. Кубальський, В.А. Корнілов, В.П. Рибачук, В.І. Хоревін, Н.Г. Віденіна, Л.Р. Головащенко, Л.П. Овчарова; гол. ред. акад. НАН України В.Л. Богданов; НАН України, ДУ «Інститут дослідж. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва». – К.: Фенікс, 2016. – 228 с.
- Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>
- Черепанова В.О. Інноваційні процеси комерціалізації науково-дослідної діяльності підприємств/ В.О. Черепанова, І.С. Локтіонова // Вістник НТУ «ХПІ» «Технічний прогрес і ефективність виробництва». – Харків: НТУ «ХПІ». – 2013. – Вип. 22 (995). – С. 179-182.
- Процедура одержання патенту на винахід (корисну модель) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.intellect.ua/ukr/patent/info/procedure>